

دستورالعمل حمایت از طرح‌های پسادکتری

INSF.ORG

در راستای تحقق اهداف بنیاد ملی علم ایران در امر حمایت از پژوهش در دوره‌های تحقیقات تکمیلی، دستورالعمل حمایت از دوره‌های پسادکتری به شرح ذیل تهیه و تدوین شده است.

مقدمه:

توسعه دانش و فناوری در کشور مستلزم سرمایه‌گذاری بر روی پژوهش و زیرساخت‌های آن به خصوص زیرساخت‌های انسانی پژوهش است. بنیاد ملی علم ایران در راستای مأموریت‌های خود و کمک به توسعه زیرساخت‌های پژوهش در کشور، برنامه حمایت از طرح‌های پسادکتری را تعریف نموده است، تا ضمن استفاده از پتانسیل‌های پژوهشی موجود در دانشگاه‌ها جهت انجام پژوهش‌های پیشرو اولویت‌دار و تقاضامحور، از طریق این دوره‌ها به توسعه زیرساخت انسانی پژوهش در کشور کمک نماید. نحوه حمایت بنیاد در چارچوب این دستورالعمل و شیوه‌نامه اجرایی آن می‌باشد.

ماده ۱. تعاریف:

- **حمایت**: وجوهی معین که به صورت پرداخت مستقیم نقدی پس از تصویب پیشنهادیهٔ طرح در قالب تفاهم نامه پژوهشی و در قبال انجام تحقیقات (در چارچوب اولویت های تحقیقاتی) و انجام تعهدات طرح پرداخت می گردد.
- **بنیاد**: بنیاد ملی علم ایران.
- **کارگروه**: کارگروه علمی بنیاد که وظیفهٔ بررسی و تأیید پیشنهاده‌های دریافتی در چهارچوب اولویت‌های پژوهشی بنیاد را به عهده دارد.
- **شورای علمی:** شورای علمی بنیاد که وظیفهٔ بررسی و تأیید نهایی پیشنهاده‌های مصوب کارگروه‌های بنیاد را به عهده دارد.
- **عضو هیئت علمی**: عضو هیئت علمی تمام وقت دارای حکم کارگزینی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- **دانشگاه/پژوهشگاه**: دانشگاه/پژوهشگاه مورد تایید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- **ناظر**: فردی که پس از تصویب پیشنهاده، نظارت بر حسن اجرای آن را بر عهده دارد.
- **دوره پسادکتری:** دوره معین پژوهشی که طی آن پژوهشگران مستعد جوان پس از اخذ مدرک دکتری، تحت نظارت یک هیات علمی برجستهٔ علمی و صاحب تجربه تحقیقاتی به کارتحقیقاتی می‌پردازند.
- **طرح پسادکتری:** طرح تحقیقاتی که در چارچوب اولویت‌های پژوهشی بنیاد تعریف شده و به تصویب بنیاد می‌رسد.
- **مسئول طرح:** فردی که عضو هیات علمی دانشگاه/ مرکز پژوهشی یا شاغل در شرکت دانش‌بنیان یا صنعت بوده و مسئولیت هدایت، راهنمایی و کنترل فعالیت‌های پژوهشگر پسادکتری را بر عهده دارد.
- **پژوهشگر:** فردی که دارای مدرک مقطع متناظر تحصیلات تکمیلی بوده و متقاضی ورود به دوره‌های معین فعالیت پژوهشی تحت نظارت مسئول طرح پسادکتری است.

INSF.ORG

- **شرکت دانش‌بنیان:** شرکت یا مؤسسه خصوصی یا تعاونی که به منظور هم افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه(شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزه فناوریهای برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم افزارهای مربوط فعالیت می کند.

حمایت پسادکتری بنیاد به سه دستهٔ زیر تقسیم می شود:

- **دوره پسادکتری عادی**: دورهٔ پسادکتری که فارغ التحصیلان برتر دانشگاه‌ها/مراکز تحقیقاتی کشور را جهت فعالیت پژوهشی در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی تحت پوشش قرار می‌دهد.
- **دوره پسادکتری ویژه**: دورهٔ پسادکتری که فارغ التحصیلان بسیار شاخص دانشگاه‌ها/مراکز تحقیقاتی کشور را تحت پوشش قرار می‌دهد که به طور بالقوه امکان جذب هیأت علمی (با تأییدیهٔ محل اجرای طرح در قالب تفاهم‌نامهٔ با بنیاد) را دارند.
- **دوره پسادکتری فناورانه**: دورهٔ پسا دکتری که فارغ التحصیلان برتر دانشگاه‌ها/مراکز تحقیقاتی کشور با قابلیت همکاری با صنعت یا شرکت‌های دانش‌بنیان را جهت فعالیت تحقیقاتی دانش‌بنیان مرتبط با صنعت (با TRL بالای ۵) تحت پوشش قرار می دهد.

ماده ۲. اهداف

اهداف حمایت از طرح‌های پسادکتری به دو دسته اهداف کلی (مشترک بین سه دسته) و اهداف خاص تقسیم می شود:

اهداف کلی:

- کمک به تقاضا محور کردن فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی کشور
- کمک به توسعه زیرساخت‌های انسانی پژوهش در کشور
- کمک به افزایش توان و مهارت‌های پژوهشی در میان پژوهشگران دارای مدارک تحصیلات تکمیلی قبل از عضویت هیات علمی دانشگاه یا پژوهشگاه یا جذب در شرکت‌ها یا صنایع دانش‌بنیان
- استفاده از ظرفیت‌های پژوهشی موجود در دانشگاه‌ها/ مراکز پژوهشی به منظور تامین نیازهای پژوهشی کشور
- کمک به توسعه دانش و خلاقیت علمی و مهارت تخصصی و رسیدن به مرزهای جدید دانش
- ایجاد محیط شاداب علمی

اهداف خاص:

در هر یک از انواع حمایت‌های پسادکتری، اهدافی اختصاصی دنبال می‌شود:

پسادکتری عادی:

- کمک به فارغ التحصیلان مستعد برای ارتقاء توانمندی‌های علمی و افزایش ظرفیت اشتغال در زمینه های مرتبط با رشته،

INSF.ORG

- کمک به دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی برای توسعه فعالیت های پژوهشی روزآمد.

پسادکتری ویژه:

- کمک به جذب فارغ التحصیلان برتر دانشگاه های کشور که به طور بالقوه شرایط جذب به عنوان هیأت علمی را دارند.

پسادکتری فناورانه:

- کمک به نقش‌آفرینی فارغ‌التحصیلان برتر تحصیلات تکمیلی در عرصه‌هایی از مهارت‌ورزی یا فناوری که دانش بنیان، مرتبط با صنعت، یا مهارت حرفه‌ای خاص هستند،
- کمک به صنعت و شرکت های دانش بنیان برای حل مسائل پژوهشی حوزۀ فناوری و تقویت واحدهای تحقیق و توسعه و مراکز نوآوری،
- کمک به فعالیت‌های حرفه‌ای هنری یا مهارتی برای حل مسائل پژوهشی حوزۀ مرتبط و تقویت نوآوری در فعالیت حرفه‌ای یا مهارت‌ورزی.

ماده ۳. شرایط پذیرش طرح های پسادکتری:

طرح‌های پسادکتری باید واجد ویژگی های زیر باشند:

- با اولویت‌های بنیاد که برگرفته از اولویت‌های تحقیقاتی کشور است، همراستا باشد.
- مجری طرح دارای سوابق و برنامه منسجم منطبق با اهداف کلی و خاص دوره (مندرج در ماده ۲) باشد
- مسئول طرح دارای سوابق و برنامه منسجم و تعریف شده پژوهشی باشد.
- سوابق تحصیلی و حرفه ای مسئول و پژوهشگر با طرح ارائه شده مرتبط باشد.
- اهداف تعریف شده در طرح برجسته و قابل حصول در بازۀ زمانی تعیین شده باشد.
- طرح جهت دار و هدفمند باشد.

ماده ٤. شرایط مسئول طرح:

مسئول طرح در **پسادکتری** عادی و ویژه باید واجد شرایط ذیل باشد:

- عضو هیأت علمی تمام وقت دانشگاه/ مرکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛ دانشگاه/ مرکز پژوهشی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یا سایر مراکز تحقیقاتی کشور باشد.
- دارای مرتبه علمی حداقل دانشیار در رشته منطبق با پروپوزال ارائه شده باشد.

تبصره ۱: اعضاء هیأت علمی برگزیده جشنواره‌های پژوهشی معتبر مورد تایید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و همچنین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی تراز اول کشور در اولویت قرار دارند.

INSF.ORG

تبصره ۲: مسئول طرح پسادکتری ترجیحاً استاد راهنمای پژوهشگر نباشد و محل اجرای طرح ترجیحاً دانشگاه محل فارغ التحصیلی پژوهشگر نباشد.

- سوابق و برنامه پژوهشی منسجم و مبتنی بر جهت‌گیری راهبردی و همسو با اولویت‌های بنیاد داشته باشد.
- همزمان سرپرست طرح پسادکتری دیگری نباشد. چنانچه مسئول طرح دارای رتبه علمی استاد باشد می تواند همزمان سرپرستی دو پسادکتری و با رتبه استاد ممتاز می‌تواند سه طرح پسادکتری به صورت همزمان برعهده داشته باشد . (اصلاحی جلسه ۲۱۷ شورای علمی) و (مصوب جلسه ۲۸ هیئت امنا مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۰۷)
- در حوزه علوم انسانی و هنر دارای حداقل ۵ مقاله ISC و در سایر حوزه های علمی دارای حداقل ۵ مقاله JCR در ۳ سال اخیر در مجلات علمی معتبر رشته تخصصی مربوطه و یا مجری دو طرح تحقیقاتی خاتمه یافته با مشارکت صنعت یا دستگاه‌های اجرایی باشد.

تبصره ۳: ارائه هر مورد ثبت خارجی اختراع با تشخیص کارگروه معادل با ۲ مقاله JCR محسوب می‌شود.

۴-۳- شرایط مسئول طرح پسادکتری فناورانه:

- در شیوه‌نامه الحاقی تفاهم‌نامه مربوطه با واحد حرفه‌ای، صنعتی یا دانش‌بنیان درج می‌شود.
- اعضاء هیأت علمی که دارای طرح‌های پژوهشی کاربردی خاتمه یافته و دستاوردهای فناورانه همچون تولید دانش فنی، ثبت پتنت و ساخت نمونه محصول باشند، در سرپرستی پسادکتری فناورانه در اولویت قرار دارند.

INSF.ORG

ماده ۵. شرایط پژوهشگر:

۵-۱- پژوهشگرانی می‌توانند برای دوره پسادکتری عادی و ویژه درخواست ارائه نمایند که دارای مدرک مقطع متناظر در رشته تحصیلی مرتبط و مورد تایید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بوده و در زمان ثبت تقاضا حداکثر ۳ سال از زمان فارغ‌التحصیلی ایشان گذشته باشد چنانچه فعالیت پژوهشی پژوهشگر پس از این مدت ادامه داشته باشد این مدت تا ۵ سال افزایش می یابد.(اصلاحی مصوب جلسه ۲۱۳ شورای علمی و تنفیذ بیست و چهارمین جلسه هیئت امنا) در خصوص پژوهشگران زن این بند با رعایت ماده واحده تسهیل حمایت از فعالیت پژوهشی زنان اجرا خواهد شد. (مصوب جلسه ۳۱۴ شورای علمی مورخ ۱۴۰۵/۳۰/۳۱)

۵-۲- پژوهشگر پسادکتری در صورت ارسال پیشنهاده به بنیاد فارغ از سال دفاع از رساله دکتری، دارای حداقل ۲ مقاله JCR چاپ شده در سه سال منتهی به زمان ثبت درخواست باشد . در حوزه علوم انسانی و هنر ، مقالات ISC یا کتاب تالیفی مورد تایید کارگروه تخصصی ذی‌ربط با رعایت ظرف زمانی مذکور (ارسال پیشنهاده و زمان چاپ) ، قابل جایگزینی خواهد بود.[1] (اصلاحی جلسه ۲۸۹ شورای علمی)

- از صلاحیت عمومی و عدم منع قانونی برای عقد تفاهم نامه پژوهشی برخوردار باشد.

- معرفی‌نامه پذیرش طرح از یکی از دانشگاه‌ها/ مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛ دانشگاه‌ها/ مراکز پژوهشی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یا سایر دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی تراز اول کشور داشته باشد.

۵-۳- شرایط پژوهشگر در پسادکتری فناورانه در شیوه‌نامه الحاقی تفاهم‌نامه مربوطه با واحد حرفه‌ای، صنعتی یا دانش‌بنیان درج می‌شود.

ماده ٦. تعهد اشتغال تمام وقت

متقاضی طرح پسادکتری نبایستی شاغل و استخدام تمام وقت در یکی از مراکز دولتی، عمومی غیر دولتی یا خصوصی و نیمه خصوصی تحت هر عنوانی باشد. در صورت تصویب طرح نیز بایستی در طول اجرای آن به صورت تمام وقت در اختیار دانشگاه، مرکز تحقیقاتی، شرکت یا واحد حرفه ای یا صنعتی محل اجرای طرح باشد. در صورت استخدام و اشتغال در حین انجام دوره، پژوهشگر موظف است مراتب را به بنیاد جهت بررسی و تصمیم گیری در خصوص ادامه یا اختتام دوره و نیز تعیین تکلیف مبالغ پرداختی اعلام نماید.(اصلاحی جلسه ۳۳۰ مورخ ۱۴۰۵/۰۸/۰۲ شورای علمی)

ماده ۷. مدت زمان اعطای طرح

زمان دوره پسادکتری حداکثر یک سال می‌باشد و با تصویب کارگروه مربوطه و تأیید شورای علمی بنیاد تا یک سال دیگر قابل تمدید است. تمدید دوره منوط به تأیید گزارش پیشرفت طرح و عملکرد رضایتبخش پژوهشگر و تحقق اهداف مربوطه، براساس تعهدات طرح مصوب خواهد بود. بدیهی است تأمین مالی سال دوّم تفاهم نامه منوط به تایید گزارش پیشرفت طرح به میزان ۱۰۰ درصد توسط ناظر، با درخواست پژوهشگر پسادکتری و مسئول طرح و تایید کارگروه مربوطه است. (اصلاحی مطابق مصوبه ۱۴۰۳/۱۱/۲۹ شورای علمی)

شرایط و فرایند تمدید طرح های پسا دکتری به شرح زیر خواهد بود:

۱. طرح ظرف مدت یک سال و مطابق زمان بندی انجام و گزارش صد درصد در موعد مقرر ارسال و توسط ناظر تایید شده باشد.

۲. یک ماه پس از تایید گزارش صد در صد در قالب فرم پروپوزال بنیاد درخواست سال دوم ارسال شود

۳. در پروپوزال دلایل تمدید برای سال دوم مبنی بر توسعه و تکمیل طرح بیان شود.

۴. ناظر ضمن بررسی و تایید پروپوزال، با ارائه گزارش یک صفحه‌ای، عملکرد سال اول، نحوه کار و اینکه پروپوزال سال دوم در راستای توسعه و تکمیل سال اول است را تایید کند.

INSF.ORG

۵. تمدید طرح برای سال دوم به همراه تعیین تعهدات و مبالغ حمایتی مجزا از سال اول برای پژوهشگر، مسئول طرح و هزینه طرح در صورت لزوم در کارگروه تایید و در شورای علمی تصویب خواهد شود.

۶. تعهدات مصوب سال اول مطابق با قوانین بنیاد و تفاهم نامه درج شده ، ارائه شود. (مصوب جلسه ۲۹۳ شورای علمی مورخ ۱۴۰۴/۰۹/۲۹)

ماده ۸. تخصیص منابع:

۸-۱. برای پژوهشگران پسادکتری عادی در چارچوب طرح مصوب، ماهیانه مبلغی معادل حقوق استادیار پایه یک (مطابق احکام وزارت عتف) در تهران (براساس احکام دانشگاه تهران) در نظر گرفته خواهد شد(اصلاحی مطابق مصوبه ۱۴۰۳/۱۱/۲۹ شورای علمی) و در قالب کمک به اجرای طرح پرداخت می‌شود. برای پژوهشگران پسا دکتری ویژه و فناورانه این مبلغ معادل حداکثر ۱/۵ برابر حقوق استادیار پایه یک در تهران (براساس احکام دانشگاه تهران) در ابتدای همان سال تحصیلی در نظر گرفته می شود که ۱/۳ آن در قالب گرنت پژوهشی و الباقی در قالب حق‌التحقیق پرداخت می‌شود.

تبصره ۵: علاوه بر مبالغ فوق، مبلغ ثابتی برای یک سال به سرپرست طرح و مبلغ ثابتی در سال بابت هزینهٔ تجهیزات به طرح‌هایی که به تشخیص کارگروه نیازمند تجهیزات باشند قابل پرداخت است. این مبالغ هر سال توسط شورای علمی تعیین می‌شوند.

۸-۲. مبلغ حمایت در نظر گرفته شده برای پژوهشگر با درخواست مسئول طرح و تایید بنیاد و ناظر، به وی پرداخت می‌شود.

ماده ۹. فرایند بررسی، تایید و تسویه حساب:

فرایند بررسی و تایید طرح پسادکتری عادی و ویژه به شرح زیر خواهد بود. فرایند بررسی طرح در پسادکتری فناورانه در شیوه‌نامه الحاقی تفاهم‌نامه مربوطه با واحد صنعتی یا دانش‌بنیان درج می‌شود.

- ثبت درخواست متقاضی طرح همراه با طرح پیشنهادی و رزومه متقاضی و مسئول طرح و معرفی‌نامه دانشگاه/ مرکز پژوهشی،
- ارزیابی اولیه طرح و رزومه علمی (مسئول طرح و پژوهشگر) توسط دبیر کارگروه،
- بررسی علمی و تصویب طرح توسط کارگروه و شورای علمی،
- ابلاغ مصوبه بنیاد به مسئول طرح و پژوهشگر،
- انعقاد تفاهم‌نامه طرح فی‌مابین بنیاد و مسئول طرح و پژوهشگر و اطلاع‌رسانی به دانشگاه/ مرکز پژوهشی محل اجرای طرح،
- انجام مراحل ارزیابی و نظارت مطابق ضوابط بنیاد به جز طرح های فناورانه در راستای همکاری صنعتی یا حرفه‌ای که در آن داور و ناظر می تواند از خبرگان دارای سابقه تخصصی و حرفه‌ای مرتبط انتخاب شود.
- انجام مراحل تسویه با دانشگاه/ مرکز پژوهشی پس از خاتمهٔ طرح،
- انجام تعهدات و مراحل تسویه با بنیاد،

ماده ۱۰. وظایف ناظر طرح:

INSF.ORG

در طرح پسادکتری به تشخیص کارگروه مربوطه، یک ناظر علمی تعیین و وظایف زیر را به عهده می‌گیرد:

- ارائه خدمات مشاوره‌ای به مسئول طرح و پژوهشگر به منظور پیشبرد اهداف دوره؛
- نظارت بر عملکرد مسئول طرح و پژوهشگر و تدوین گزارش ارزشیابی عملکرد طرح و ارائه آن به بنیاد؛
- کنترل کیفیت اجرای طرح براساس استانداردهای علمی (به لحاظ شکلی و محتوایی)؛
- تأیید انجام تعهدات و گزارش نهایی؛ و
- ارائه رهنمودهای لازم به بنیاد جهت ارتقای عملکرد دوره.

ماده ۱۱. حقوق مالکیت فکری:

حقوق ناشی از دستاوردهای طرح پسادکتری براساس آیین‌نامه مالکیت فکری بنیاد لحاظ خواهد شد.

این دستورالعمل در ۱۱ ماده و ۵ تبصره در تاریخ ۱۴۰۲/۰۸/۲۳ به تصویب هیأت امنای بنیاد رسید و در تاریخ ۱۴۰۵/۰۸/۰۲ مورد بازنگری قرارگرفته و از تاریخ تصویب قابل اجرا می‌باشد.

INSF.ORG